

TALUM, p.o., KIDRIČEVO
62325 Kidričevo

Aluminij

TALUM
40

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
62250 PTUJ

KIDRIČEVO

“Ne pljuvaj v stari vodnjak, dokler iz novega ne priteče voda”, je končal pozdravni nagovor Danilo Toplek na proslavi ob tovarniškem prazniku pred desetimi leti.

Dan pred praznikom ga je delavski svet imenoval za predsednika kolegija oziroma direktorja tovarne in mu zaupal najodgovornejše naloge, med katerimi je imela prioriteto modernizacija proizvodnje primarnega aluminija.

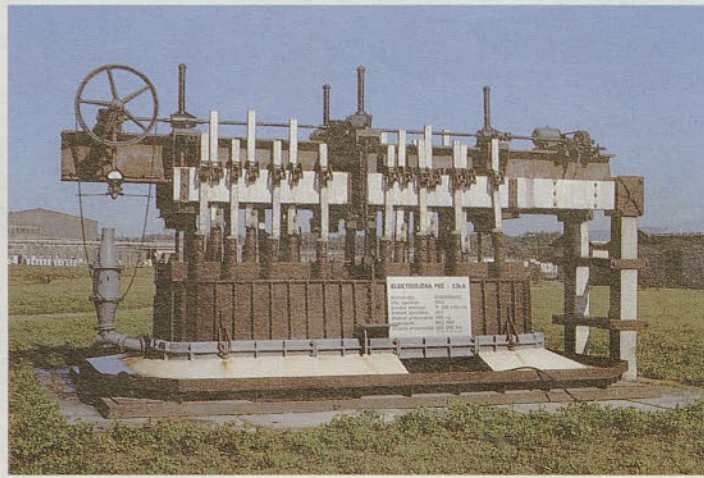
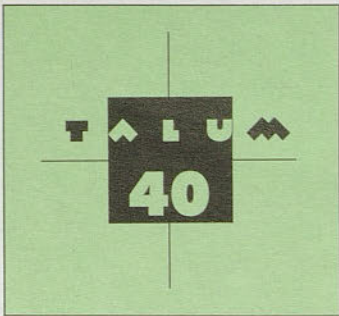
Ni bilo lahko dokazovati svoj prav in čakati na preverjanja raznih programov doma in daleč naokoli, vmes pa miriti strasti, ko smo se za lastno ograjo pripravili med seboj. Pa vendar je prevladal razum, kajti pred nami je bilo veliko pričakovanje — graditi, biti, obstati...

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pa smo gradili in dogradili ter ostali tukaj, kjer se je vse skupaj začelo. V novih razmerah ne vsi, pa vendar večina, "pri štiridesetih" dovolj zreli in sposobni, da v naslednjem desetletju ustvarimo nekaj novega, na kar se bomo ob jubileju, kakršen je letošnji, le deset let starejši, s ponosom spominjali.

Vera Peklar

Soederbergova peč kot tehniški spomenik

S kratko in skromno slovensnostjo smo 25. maja postavili na ogled staro, vendar obnovljeno Soederberovo peč. Pred halo C stoji kot tehniški spomenik, s katerim smo hoteli opozoriti na odnos do lastne zgodovine in

do zgodovine razvoja slovenske industrije.

Povabilu na otvoritev se je prijazno odzval Marjan Vidmar, direktor Tehniškega muzeja Slovenije in kot slavnostni govornik povedal naslednje:

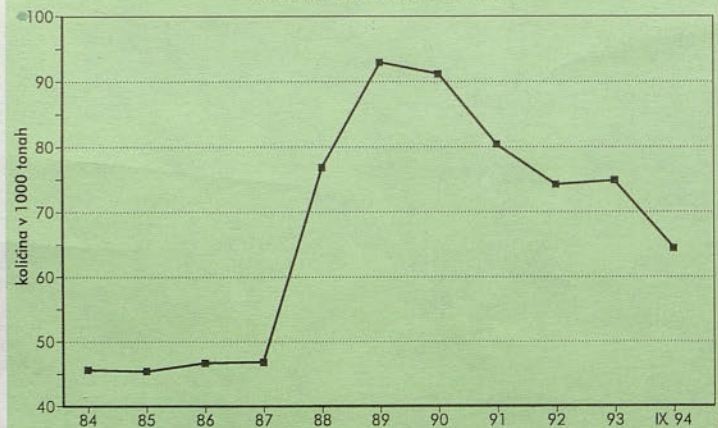
Ta vaš spomenik, ki ga danes predajate javnosti na ogled in v razmislek, brez dvoma sodi tudi v sklop naših prizadevanj, da bi Slovenijo predstavili kot deželo z visoko razvito tehniko in z našim kulturnim odnosom do tehnike. Nekaj takšnih izločenih in odpisanih strojev, pa vendar dragocenih, so nekatere tovarne že postavile na svoja dvorišča in pred poslovne stavbe. In povsod je bil namen dosežen: tradicija, znanje, spoštovanje do dela, do delovnega procesa in tudi do delovnega stroja. Povsod se jim je obrestovalo, pa če je bil njihov primerek še tako skromen.

Preša za izdelavo enostransko napihnenih izparilnikov

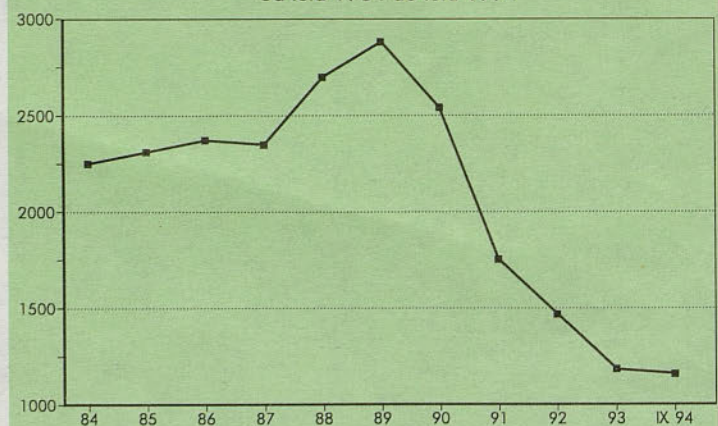
Proizvodnja elektrolitskega aluminija

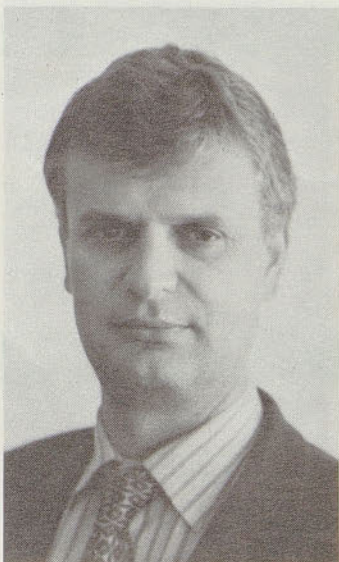
od leta 1984 do leta 1994

Število zaposlenih

od leta 1984 do leta 1994

Direktor družbe Danilo Toplek

V šoli življenja ni počitnic*

Štirideset let obstoja neke tovarne ni nek poseben dogodek — toda le za tiste, ki si lahko privoščijo nekritično opazovanje s strani. Za tiste generacije zaposlenih v TALUM-u, ki so v teh štiridesetih letih vložili v obstoj in razvoj tovarne velik del svoje življenske energije, pa je to vsekakor spoštovanja vreden dosežek.

Ni nam bilo lahko — pa tega tudi nikdar nismo pričakovali. Poleg povsem normalnih težav, povezanih s samo stroko, načinom proizvodnje, tržiščem na katerem se pojavljamo, ipd., smo se srečevali s težavami, povzročenimi s strani tistih, ki so želeli svoj vsakokratni politični položaj, iskoriščati za kreiranje okolice po svojih, iz neznanja in predsodkov izhajajočih predstav.

Danes, po štiridesetih letih ni nič drugače!

Toda tovarna vsekakor je drugačna, saj bi brez nenehnega razvoja in

nenehnega prilagajanja spremembam v okolju, kaj hitro propadla. Po prvih letih proizvodnje, ki so pomenila pravo pionirsko delo uvajanja zahtevne proizvodnje v dotakrat pretežno kmečko okolje, brez vsakršne industrijske tradicije in po obdobju nenehne rasti, smo se v osemdesetih letih soočili z največjo krizo te tovarne. Krizo, za katero smo bili izključni krivci sami! Vse predolgo smo odlašali z nujnimi odločitvami in prepuščali iniciativo drugim. Toda kot vedno dosedaj, smo zmogli tudi to — zagrizli smo se v projekt modernizacije proizvodnje primarnega aluminija in ga tudi uspešno dokončali.

Danes TALUM:

razpolaga s proizvodnimi kapacitetami, ki ga uvrščajo med modernejše proizvajalce aluminija v svetu;

v popolnosti obvladuje tehnologijo, kar dokazuje z nizkimi potroški surovin in energije na enoto proizvoda;

po produktivnosti se približuje najefikasnijim svetovnim proizvajalcem;

nenehno skrbi za svoje okolje, saj zmanjšuje

svoje sedanje emisije v obseg zakonsko dopustnih, hkrati pa intenzivno sanira posledice ekoloških vplivov iz obdobja, ko razvoj tehnike in tehnologije še ni omogočal okolju prijazne proizvodnje primarnega aluminija.

Vse to je bilo mogoče doseči le s spremembo miselnosti, z zagnanim delom, predvsem pa s sposobnostjo prevzemanja odgovornosti za odločitve. Podaljšanje obratovanja hale A v času konjunkturalne aluminija na osnovi dodatne elektrike iz Srbije, pravočasna opustitev lastne proizvodnje glinice in prehod na uvoženo, prilagoditev števila zaposlenih v svetu normalnim normativom, odločen odpor izsiljevanju z nenormalno visokimi cenami električne energije s strani vlade v letih 1990-1992, itd., so pripomogli k temu, da smo preživeli eno od najhujših in najdaljših kriz aluminijske industrije v svetu.

Brez teh ukrepov bi bil danes mogoče povabljen, da pišem le nekrolog!!!

“Stara junaštva niso dovolj za nove zmage”. Ta misel se mi je zapisala tudi pred desetimi leti, ko smo praznovali 30 let proizvodnje aluminija v Kidričevem, a ni v ničemer izgubila svoje aktualnosti.

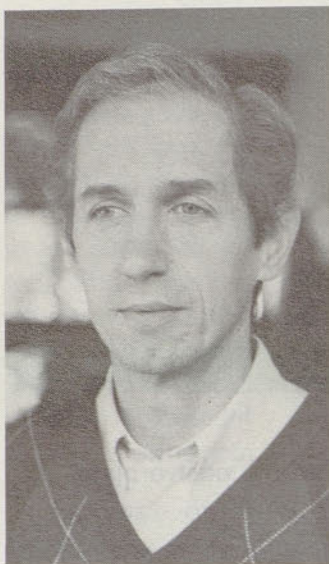
Nič — razen stremljenja po biti še boljši in uspešnejši — ni stalnega!

Pred nami je še vrsta nalog, povezanih s konsolidacijo proizvodnega programa, dodatnim zniževanjem stroškov, iskanjem in realizacijo dodatnih programov, iskanjem strateških partnerjev, itd. Vsekakor dovolj, da ne bo nezanimivo!

Ne glede na spremenjeno lastništvo, ostajajo naloge in cilji vodstva podjetja nespremenjeni: **na tržišču dokazati, da smo sposobni ne samo preživeti, temveč zagotoviti vsem zaposlenim sigurnejši in lepši jutri!**

Bolj nam bodo metali polena pod noge, bolj bomo vztrajali!

* Brazilski pregovor

Pomočnik direktorja za proizvodnjo in razvoj Bojan Zigman

V kolikor bi človek analiziral samo dogodke iz preteklosti in se naslajal ob uspehih, bi se nepripravljen kaj kmalu srečal s kruto sedanostjo. Preteklost je lahko le izhodišče za načrtovanje ciljev v prihodnosti. Razvoj in sposobnost prilagajanja spremembam sta temeljna pogoja za obstoj sleherne firme.

Tega se močno zavedamo tudi v Talumu, saj smo si že projekt "Modernizacija proizvodnje primarnega aluminija" zastavili fazno. Prvo fazo smo uspešno zaključili, tako, da se danes uvrščamo z elektrolizo C med 33% naj sodobnejših proizvajalcev aluminija v svetu. Rekonstruirana elektroliza B uporablja tehnologijo, ki je v svetu še vedno zastopamo s 38%, preostalih 29% proizvodnje aluminija sloni še vedno na Soederbergovi tehnologiji, ki smo jo v Talumu dokončno opustili v letu 1991.

V zadnjih dveh letih smo preživljali najtežjo krizo na področju proizvodnje

Kako naprej?

aluminija. "Preživel" smo, kljub motnjam pri oskrbi s surovinami in rezervnimi deli, okrnjenemu razvoju, ki je bil omejen le na aktivnosti znotraj Taluma, investicij in vlaganj praktično ni bilo.

Ne glede na vse težave smo z lastnim znanjem uspešno inštalirali in uvedli tehnologijo sredinskega posluževanja na poskusnih pečeh elektrolize B v mejah, ki jih omogoča obstoječ objekt in katoda. Razvili smo tehnologijo izdelave enostranskih izparilnikov, ki v svetu ni naprodaj. Inštalirali stroj za zlaganje hlebčkov in tako odpravili najbolj težavno delo v livarnah. Uvedli sodoben način litja okroglic in izboljšali kakovost širokega traku, razvili tehnologijo izdelave zahtevnih aluminijevskih legur.

V razvojni fazi imamo nekaj proizvodov, ki bodo pomenili v prihodnosti nove proizvodne programe Taluma.

Zaključena so sanacijska dela na odlagališčih pepela in rdečega blata. Z inštaliranjem novih kotlov in uvedbo plina za proizvodnjo pare bomo že v tem letu v celoti odpravili vpliv

proizvodnje pare na okolje.

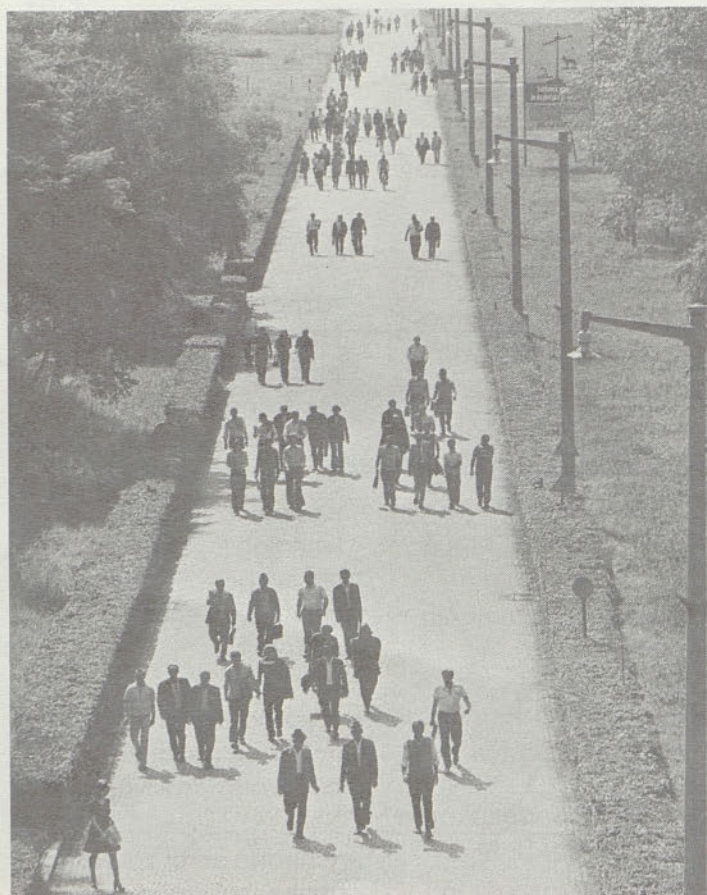
To so torej izhodišča, ki nam dajejo dobro osnovo za nadaljni razvoj, ki bo potekal predvsem v smeri osvajanja novih tržišč že uveljavljenih proizvodov, kot so izparilniki in rondelice, razvoju proizvodnje livarskih legur, okroglic in novih izdelkov iz aluminija.

Posebno skrb bomo tudi v bodoče posvečali

zaščiti okolju, saj v njem sami delamo in živimo.

Uvedba sistema zagotavljanja kakovosti, posodobitev informacijskega sistema, osvajanje zahtevnih proizvodov je vsekakor dovolj velik izziv, da se ga temeljito lotevamo, saj se zavedamo, da bomo le tako vzdržali tekmo s konkurenco in si tako zagotovili boljšo in varnejšo prihodnost.

Mi

Pomočnica direktorja za kadre Brigita Ačimovič

Kadri – naša skupna prihodnost

(Kadri? Saj to smo mi vsi!)

Ob prebiranju biltenov in posebnih števil Aluminija, ki smo jih izdali ob pomembnih obletnicah in mejnikih v obstoju TGA oziroma Taluma sem zasledila podatek, ki me je presunil. Ob uradnem začetku obratovanja leta 1954 je takratni TGA zaposloval 1055 delavcev. Danes se znova postopoma bližamo temu številu zaposlenih.

Misli o podobnosti teh dveh števil so se začele vsiljevati kar same od sebe. Prva je seveda bila tista najbolj pesimistična in hkrati žalostna; začetek-konec.

A vendar sem skoraj hkrati ugotovila, da niti slučajno ni tako. Le številki sta si blizu in to, da še zmeraj proizvajamo aluminij.

Danes imamo modernejšo tehnologijo, proizvajamo več zahtevnejših izdelkov, strokovna izobrazba zaposlenih se je močno izboljšala, manj je ročnega dela, na vsakem koraku nas

spremljajo razni pripomočki, ki nam lajšajo delo.

Mnogo stvari je bilo narejenih v tem 40-letnem obdobju, tudi na kadrovske splošnem in organizacijsko informativnem področju. Tovarna je doživela kar nekaj reorganizacij. Prešla je skozi razna obdobja družbenih sprememb, se nanje hitro in sproti prilagajala.

Bila so svetla leta na področju standarda zaposlenih, gradili so se stanovanjski objekti, šola, vrtec, športno rekreativne površine. Zaposleni v TGA so s ponosom povedali, kje so zaposleni.

Po krajšem obdobju negotovosti smo si vsi skupaj zadali osnovni cilj: potrebno je v korak z razvojem v svetu. Ob izgradnji nove elektrolize se moramo učiti novih postopkov in metod dela, se povezati, se usposabljeni in nenehno izobraževati. Število rednih študentov in študentov ob delu je še močnejše naraščalo. Interni tečajji, dopolnilno izobraževanje na raznih področjih dela je naraščalo, udeležencev je bilo vedno več.

Vključili smo se v slovenski projekt razvoja kadrov NIRKO, uvedli sistem ocenjevanja delovne uspešnosti, pripravljali Program razvoja kadrov in začeli z ugotavljanjem ključnih kadrov.

Hkrati so se začele priprave na kadrovske prestrukturiranje podjetja po končani izgradnji hale C in predvidenem zaprtju elektrolize A. Slutnja o verjetnih spremembah družbenopolitičnega sistema je samo dodatno narekovala potrebo, da se možnim novostim prilagodimo čimprej.

Prihajajočim spremembam smo se morali prilagoditi tudi na kadrovskem in organizacijskem področju.

Prišlo je obdobje večjega števila presežnih delavcev. Želeli smo, da to kadrovske prestrukturiranje opravimo na čimmanj boleč način za vse zaposlene. Strokovnim službam je uspelo to nalogo izpeljati le ob sodelovanju vseh predvidenih presežnih delavcev, članov organov upravljanja in sindikata. Le vsi skupaj smo lahko realizirali to

nalogo na način, za katerega še zdaj mnogi strokovnjaki v Sloveniji povedo, da mu skoraj ni primerjave v Sloveniji. Imamo nekaj hčera, invalidska podjetja, precej delavcev si je našlo zaposlitev v lastni dejavnosti ali pa se zaposlilo drugje, v drugih podjetjih.

Tisti bolj izkušeni pravijo, da je 40 letnica vsakega posameznika nekakšna prelomnica. Opravi se analiza dosedanjega dela in pripravi načrt za naprej. 40 let(nica) pomeni veliko mero znanja, predvsem pa izkušenj, vendar še vedno zadosti mladostne zagnanosti in poguma.

Z dosedanjimi izkušnjami se bomo tudi v prihodnje prilagajali nenehnim spremembam, predvsem na trgu, se dodatno izobraževali. Iskali bomo interese vsakega posameznika, dodatna znanja, ki so ob osnovnih vedno bolj pomembna za doseganje dobrih rezultatov pri delu. Te posameznikove interese bomo čimbolj uskladili z interesi tovarne, vsaj v obsegu, ko je to mogoče. Danes ni več narobe reči, jaz to in to

(Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

znam, da bi želel delati nekaj točno določenega. Danes ni več prepovedano biti ambiciozen. To pa bomo morali biti oziroma postati vsi. Trg nas bo nenehno silil v iskanje in učenje novega, to bo moral postati interes vsakega posameznika. TALUM mu bo lahko pri tem samo pomagal in ga po potrebi usmerjal. Odgovornost za lasten razvoj bo na nas samih, na slehernem izmed nas. Globoko bomo morali poseči v našo miselnost in jo precej spremeniti. Usposabljanje in delo na samokontroli lastnega

dela, kar nam bo prinesel sistem zagotavljanja kakovosti po ISO standardih, pogosto spremenjeni način dosedanjega dela, kar nam bo prinesla Prenova informacijskega sistema, vse to so aktivnosti v teku, ki nas že sedaj silijo v nenehno usposabljanje in prilagajanje.

Vendar, danes, ko praznujemo svojo 40 letnico, vemo, da imamo dovolj predhodnega znanja, izkušenj, predvsem pa zrelosti, da bomo to zmogli. Za nas številka 1055 ne bo pomenila konec, ampak začetek novega obdobja v razvoju tovarne.

40 let proizvodnje

1942 pričetek gradnje tovarne

Tovarno so začeli graditi Nemci med drugo svetovno vojno. Po takratnih načrtih je bila predvidena samo gradnja tovarne glinice, predvsem predelava istrskih in madžarskih boksitov, kot energetska baza pa naj bi služil trboveljski oziroma velenjski premog. Do

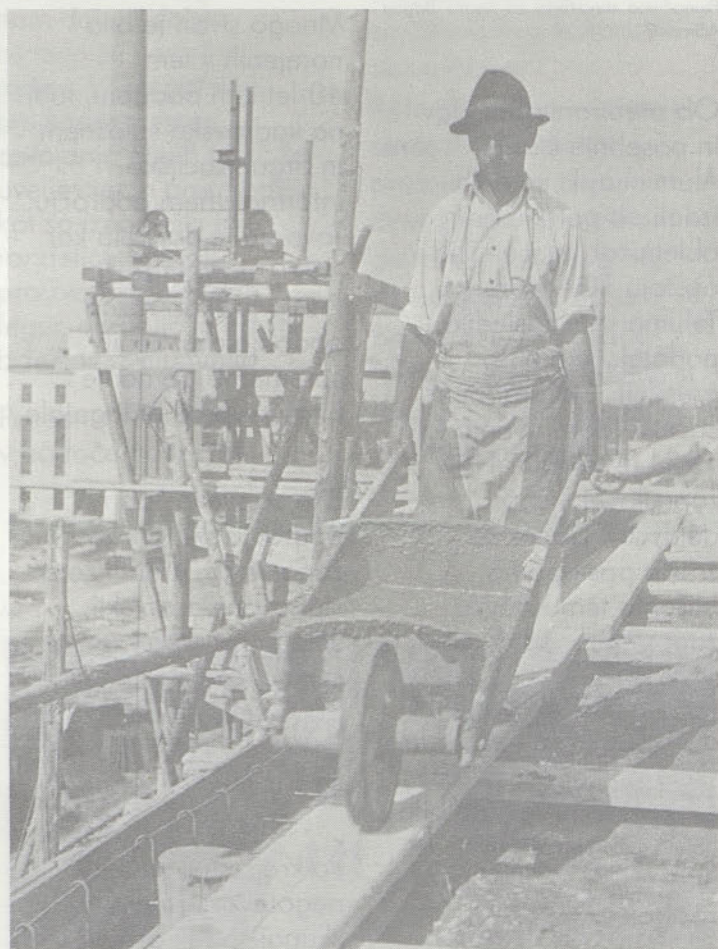
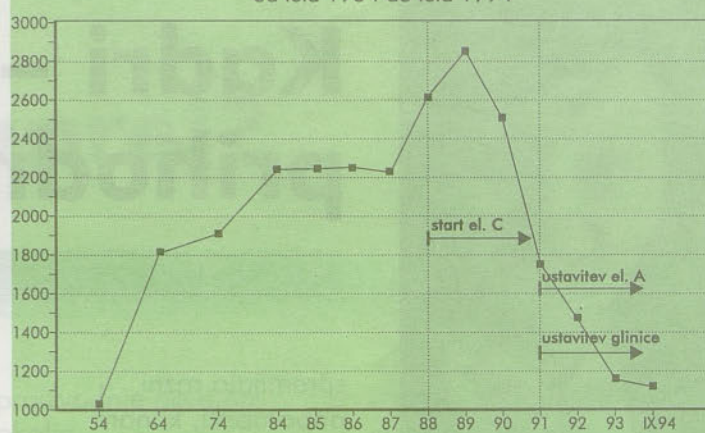
leta 1945 je bilo zgrajenih približno 70 odstotkov objektov, manjkala pa je vsa strojna oprema.

Leta 1945 je zvezna vlada izdala odločbo o ustanovitvi Tovarne glinice in aluminija Strnišče kot državnega podjetja zveznega pomena.

Od leta 1945 do 1946 so v tovarni opravljali le vzdrževalna dela, medtem ko so na Ministrstvu za industrijo v

Število zaposlenih

od leta 1954 do leta 1994

Začetek gradnje

Ljubljani proučevali možnost nadaljnje izgradnje. V začetku leta 1947 je bila reorganizacija uprave Strnišče v podjetje in vodstvo je prevzel diplomirani inženir Stane Tonejc. Vodstvo je dobilo nalogo, da poskrbi za kadre.

Leta 1948 je bil sklenjen sporazum z Madžarsko in začeli so z izgradnjo dveh elektroliz s kapaciteto vsake po 10.000 ton aluminija letno.

Vzporedno se je začela gradnja stanovanjskega naselja in drugih potrebnih objektov. Na

Elektroliza A

Pranje

gozdnem območju, ki so ga seveda opremili s komunalnimi napravami (vodovod, kanalizacija, elekrika, ceste) je nastalo okoli 400 stanovanj, v katera se je naselilo 2000 prebivalcev.

Zaradi gospodarske blokade Vzhoda je gradnja zastala in so z njo nadaljevali šele leta 1950. Dokončali so le eno elektrolizo z zmogljivostjo 15.000 ton aluminija.

1954 zgrajen obrat za proizvodnjo glinice in elektroliza A

Z intenzivno montažo so začeli leta 1952, ko je mednarodna banka odobrila kredit. Izgradnja prvega dela tovarne je bila končana leta 1954. Spomladi leta 1954 so začeli postopoma spuščati v pogon tovarno glinice in 21. novembra istega leta

je pritekel prvi aluminij iz elektroliznih peči.

Leta 1957 so začeli graditi tovarno anodne mase. Tu je bilo prvič uvedeno avtomatsko upravljanje proizvodnega procesa.

V letu 1958 so se začeli pripravljati na rekonstrukcijo tovarne glinice in uvedbo avtomatskega vodenja proizvodnega procesa.

1963 zgrajena elektroliza B

Od prvotno zasnovnih 15.000 ton aluminija so po izboljšavah načrpali 20.000 ton aluminija, nova elektroliza B pa je imela zmogljivost 22.000 ton aluminija letno.

Po rekonstrukciji glinice se je proizvodna zmogljivost povečala na 110.000 ton letno. V letu 1968 in v letu 1969 so uporabo generatorskega plina nadomestili z mazutom. Leta 1983 so začeli namesto mazuta

(Nadaljevanje na 8. strani)

Elektrolizer

Obnova v elektrolizi A

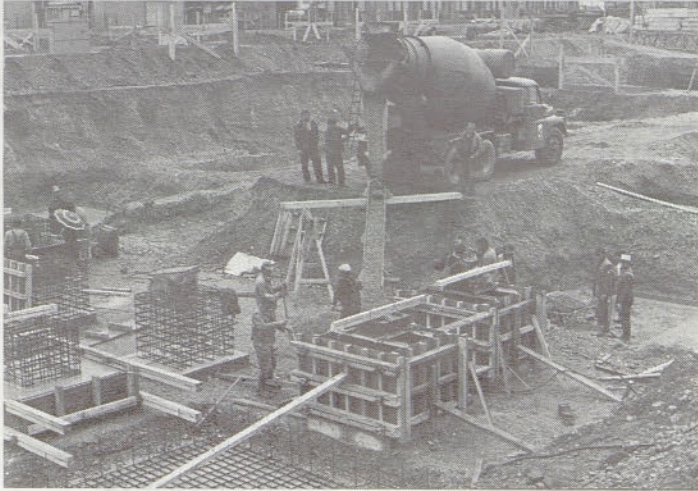

(Nadaljevanje s 7. strani)

postopoma uvajati zemeljski plin. Leta 1986 je bil zgrajen novi kotel na premog s čistilno napravo.

Da bi zmanjšali porabo električne energije, so v letih 1967 in 1968

s predpečeno anodo. V vsaki dvorani je postavljenih 40 elektroliznih peči zaprte izvedbe z jakostjo 180.000 amperjev in s sredinskim posluževanjem. Peči so procesno vodene in opremljene z

Gradnja elektrolize C

zamenjali živosrebrne usmernike s silicijevimi.

Leta 1969 so se v tovarni odločili, da nabavijo računalnik.

Od leta 1970 do leta 1976 je bilo v obratovanju 12 popoizkusnih peči na predpečeno anodo, ki so dosegale dobre rezultate.

1985 začetek modernizacije proizvodnje primarnega aluminija

1985 so se začele intenzivne priprave na modernizacijo proizvodnje primarnega aluminija. V prvi etapi, ki se je končala leta 1988 sta bili postavljeni dve vzporedni dvorani dolžine 306 metrov. To je elektroliza C, kjer je uporabljena tehnologija

mikroračunalniki, ki avtomatsko krmilijo in nadzorujejo najpomembnejše delovne operacije. Mikroračunalniki delujejo samostojno, povezani pa so s centralnim računalnikom za procesno vodenje.

Po končani izgradnji elektrolize C je bila opravljena rekonstrukcija elektrolize B na peč s predpečeno anodo.

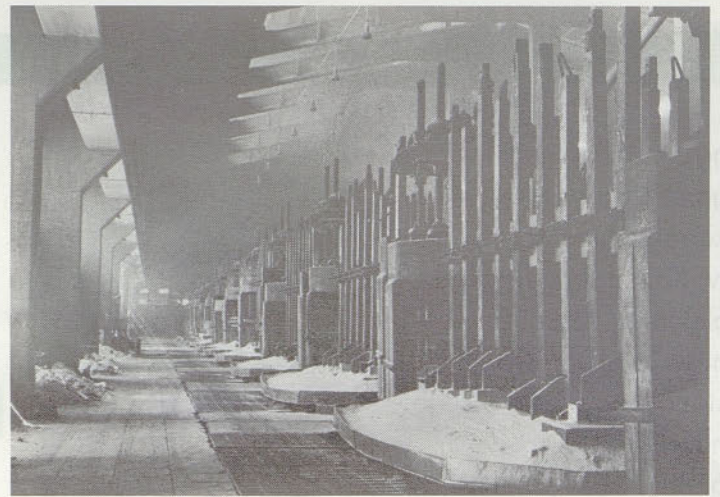
Vzporedno z izgradnjo elektrolize C je bilo potrebno povečati proizvodnjo anodne mase od 26.000 ton na 50.000 ton letno. Zgrajena je bila tudi tovarna anodnih blokov.

1989 zgrajena nova livarna

Program ulivanja na kontinuiranih linijah

Posluževanje elektrolize

Elektroliza B

Prvi aluminij načrpan v elektrolizi B 1963

obsega ulivanje širokega in ozkega traku.

1991 ukinjena proizvodnja metalurške glinice, ustavitev proizvodnje v elektrolizi A

Ukinitvi so botrovali veliki stroški proizvodnje ter skrb za čisto in zdravo okolje.

To leto lahko uradno imenujemo začetek ekološke sanacije odlagališč in uvajanje novih ekoloških programov.

Od TGA do Taluma

Za osvežitev spomina smo na hitro preleteli nekaj pomembnih mejnikov iz bogate zgodovine samoupravljanja v TGA:

TGA stopi na pot samoupravljanja v letu 1950 — kot sem prebrala v eni od starejših številk Aluminija, "začne uresničevati socialistično demokracijo in si odpre lastno, izvirno pot razvoja".

TGA dobi prvi delavski svet 8. junija 1950. Sestavlja ga 40 članov. DS izvoli še upravni odbor, ki šteje 9 članov.

Tovarna je v izgradnji, zato imajo pristojnosti organov upravljanja bolj posvetovalni pomen. Bolj zares se začne z redno proizvodnjo, ko se število DS poveča na 60 članov.

1957 DS odloča o dohodku, določa proizvodne plane, ki so imeli vključene potrebe državnih organov za razvoj družbenih dejavnosti (npr. šolstvo, zdravstvo...)

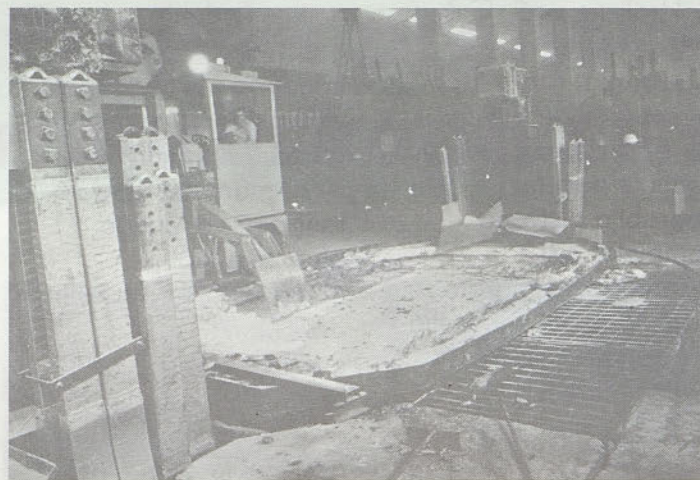
1959 in 1960 se začne centralizacija delavskega samoupravljanja.

Osrednji organ ostaja centralni delavski svet z upravnim odborom kot izvršilnim organom. Podjetje se organizira na tri proizvodne ekonomske enote in proračunske enote. Na nivoju obratov so sveti proizvajalcev.

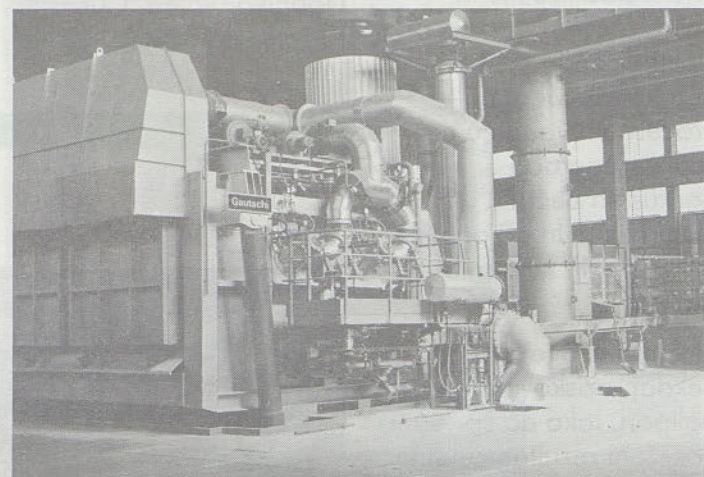
S spremembo ustave 1963 se

samoupravljanje reorganizira. DS je izvoljen na neposrednih volitvah. Delovne enote imajo svet proizvajalcev. Delovne enote predstavljajo tehnološko in ekonomsko zaokrožene enote.

1971 ustava korenito poseže v dotedanje

Menjava anod na vroče

Livarna III.

odnose. To je čas ustanavljanja tozdiv. V TGA po večmesečnih razpravah nastanejo leta 1973 štiri tozdi:

Glinica, Aluminij, Vzdrževanje in Promet ter delovna skupnost. Na nivoju delovne organizacije je delavski svet, sestavljen iz članov, ki prihajajo iz vseh tozdiv. Vsak tozd ima svoj delavski svet, prav tako delovna skupnost. Delavski svet ima za

dohodku tozda ne odloča delavski svet delovne organizacije, ampak delavski svet tozda. Razvije se neposredno odločanje na zborih, samoupravni organi na ravni delovne organizacije in tozdiv delujejo na delegatskih načelih.

1978 se TGA združi z Impolom v SOZD Unial. Tega leta se k TGA priključi livarna iz Trbovelj.

1984 delavci TGA sprejmejo samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo in novi statut. Poleg tozdiv imamo dve delovni skupnosti — za strokovnoadministrativne službe in za spremljajoče dejavnosti. Med parolami za uspeh referendumu je med drugim zapisano: "uspeh referendumu je odraz pripravljenosti sodelovati in delati za skupne cilje TGA". Naš skupni cilj takrat je bil MPPAI. Referendum 17. aprila 1984 uspe.

Mimogrede: tega leta nesoglasja med tozdi pripeljejo tako daleč, da dobi TGA družbeno varstvo.

V letih od 1984 do 1988 se dogajajo velike reči. MPPAI zahteva mnogo energije in delavski svet sodeluje pri pomembnih odločitvah. (Priprava strokovnih podlag za MPPAI, reševanje upravnih postopkov, imenovanje

(Nadaljevanje na 13. strani)

Na Univerzi v Mariboru, na Tehniški fakulteti, smer Elektrotehnika in računalnitvo, je naš sodelavec **Zlatko Čuš** 19. 10. 1994 zagovarjal

magistrsko delo

“SINTEZA
KOMPLEKSNEGA
DELOVANJA
ELEKTROLIZNE CELICE”.

Zlatko Čuš

Z velikim ponosom in pričakovanjem sem šel na zagovor te naloge, ki je vsekakor dogodek prve vrste, ne samo za Zlatka Čuša, ampak tudi za Talum in aluminijско branžo nasploh. Profesorji mariborske in ljubljanske Univerze so se prepričali, da v Kidričevem proizvajamo aluminij z vrhunsko tehnologijo v elektrolizi C in izpopolnjujemo tehnologijo v elektrolizi B in da celo lahko ponudimo svetu nekatere izvirne rešitve. Zlatko torej ni pridobil samo magistrskega naziva, temveč je dokazal, da je sposoben delati ustvarjalno in inovativno. **Čestitamo!**

Na temo matematičnega modeliranja elektroliznega procesa je bila že leta 1981 na Strojni fakulteti v

Elektroliza naredi strokovnjaka

Mariboru izdelana diplomska naloga za peči elektrolize B. Leta 1989 je g. Jakovljevič na Metalurški fakulteti v Ljubljani ubranil prvi doktorat na temo Elektromagnetne hidrodinamike elektrolizne peči. Čušovo delo presega vsa dosedanja, razen tistih, ki so narejena v tujini, ker obravnava procesno vodenje peči in uporablja bistveno kompleksnejši računalniški program za izračun tokovnega polja in padcev napetosti v različnih delih peči. Praktična vrednost te naloge je ta, da omogoča simuliranje tehnoloških situacij in analizo vpliva različnih materialov v katodi s ciljem stabilizacije in optimizacije elektroliznega procesa. Rezultati so vidni pri procesnem vodenju na zadnji generaciji poskusnih peči v elektrolizi B in pri analizi vpliva novih katodnih blokov.

Elektroliza B je bila od nekdaj raziskovalni poligon, tako da so doseženi rezultati celotne hale posledica razvojnega dela in lastnih rešitev v sodelovanju s firmo Pechiney in fakulteto. Za uspešen prehod na predpečeno tehnologijo so bile izdelane številne

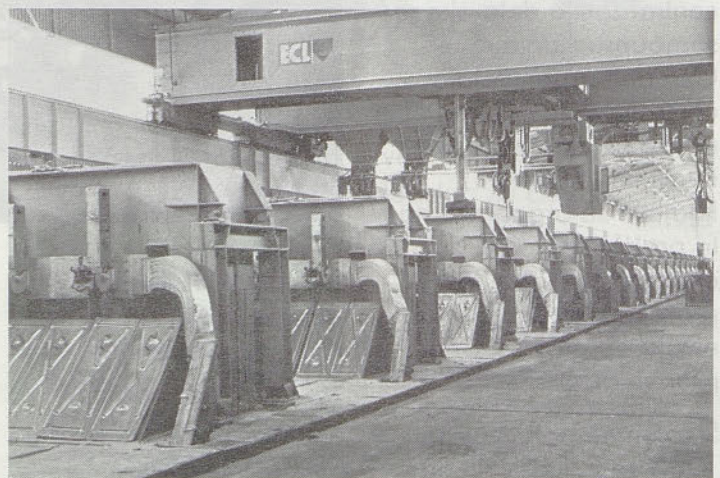
konstrukcijske variante, izdelano novo katodno korito, nova obzidava s podaljšanimi katodnimi bloki, posodobljena je mehanizacija, zagon novih peči je potekal brez pekinitve procesa, uveljavili smo sodobne načine vodenja in organizacije dela. Gledano z energijskega vidika je dejstvo, da smo porabili skoraj 1000 kw/h manj energije po toni proizvedenega aluminija, kot je predvideval Pechiney in 3600 kw/h ur manj energije po toni, kot je bila poraba pred rekonstrukcijo. To zaznamuje celo generacijo tehnologov od Erbusa, Krajncévičeve, Ercegoviča, Predikake, Dobnika, Vajde, Čuša, Križana do Šibile.

Izboljšave se nadaljujejo. Po ideji inženirja Predikake smo v najnovejše preizkusne peči vgradili polgrafitne in grafitne bloke. Meritve kažejo manjši padec napetosti, tako je pričakovati še manjšo porabo energije in predvsem daljšo življenjsko dobo teh peči.

Izkušnje kažejo, da če dolgo delaš v elektrolizi, postaneš bolj človeški, v Čuševem primeru pa povrh vsega še vrhunski strokovnjak. Izziv elektrolize je za njega tako velik, da bo raziskoval do najvišje faze — doktorata. Na tej poti bo imel od vodstva Taluma in vseh sodelavcev še naprej popolno podporo.

Ivo Ercegovič

Elektroliza C

V uvodnem članku v prejšnji številki Aluminija o projektu prenove informacijskega sistema, ki ga skrajšano imenujemo tudi PPIS, smo opisali razloge in pričakovanja, za katere je vodstvo družbe smatralo, da so dovolj tehtni in pomembni za uspešno vodenje in upravljanje, da se takšen projekt podpre. Ta podpora vodstva pa ni samo formalna in finančna, ampak ima,

starega informacijskega sistema in istočasno pri uvajanju novih segmentov PPIS. Še zlasti to velja za delavce Službe za informatiko, ki bodo udeleženi na vseh segmentih prenove, tako računalniške in komunikacijske opreme, kot postavitvi integralnega poslovnega informacijskega sistema.

V bodoče bomo vse pogosteje slišali za besedo Triton, kot sinonim za PPIS. Triton je

ime za skupek programskih modulov, ki združeni v prirejen aplikativni paket nudijo računalniško obdelavo poslovnih funkcij nabave, proizvodnje, vzdrževanja, prodaje in financ ter računovodstva. Triton bi naj v končni fazi predstavljal tehnološko bazo proizvodnje informacij, torej poslovni informacijski sistem, zaradi katerega celoten projekt tudi izvajamo.

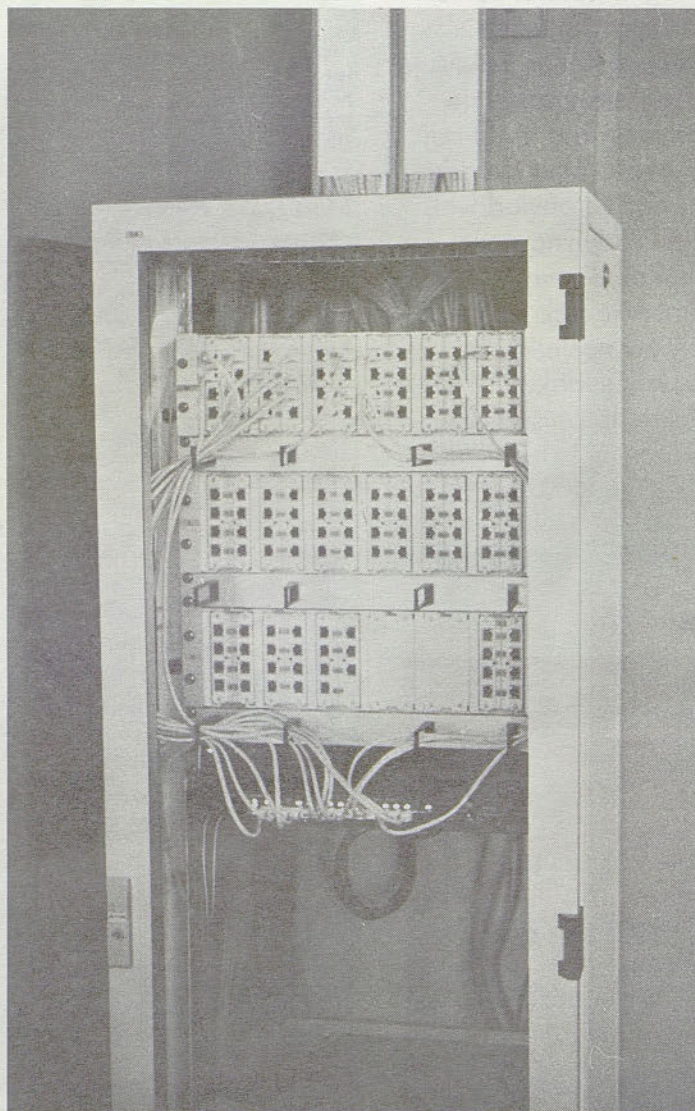
Za delavce Taluma je pomembna nujnost spoznanja, da se v podjetju začne faza izvajanja drugega projekta, pomembnega za učinkovito in konkurenčno sposobnost poslovanja podjetja. Za prvega imamo v mislih uvedbo postopkov in pridobitev certifikata ISO 9000, ki traja že dobro leto in pol, in so v njem aktivirane tudi vse službe in delovne enote. Pomembno pri tem je

Projekt prenove informacijskega sistema

vsaj za delavce Službe za informatiko, predvsem velik moralni delež podpore. Iz večih konkretnih dejanj se manifestira dejanska želja in prepričanje o nujnosti izgradnje sodobnega poslovnega informacijskega sistema, zaradi česar smo informatiki še posebno veseli, da pri tem projektu aktivno sodelujemo. Želeli bi, da bi se krog zagretil in prepričanih aktivnih sodelavcev pri realizaciji PPIS razširil tudi na vse vodstvene delavce in ključne ter končne uporabnike uslug informatike, saj bomo le tako s skupnimi prizadevanji upravičili porabljen sredstva in čas.

Pri izvajanju PPIS se soočamo z ustaljeno situacijo pri podobnih projektih, ko so posamezni udeleženci aktivni na področjih

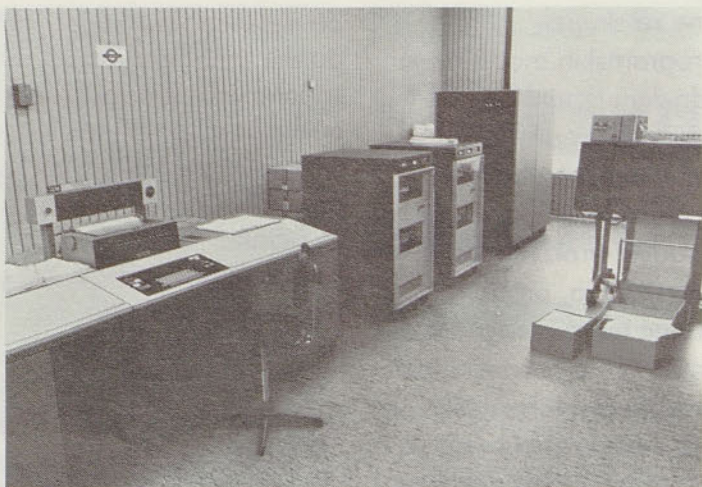
Triton

poudariti, da se morata oba projekta v končni fazi ujeti in uskladiti, ker se bosta morala dopolnjevati in kot takšna predstavljati učinkovito pomoč vodstvenim in vodilnim delavcem.

Celoten PPIS smo na začetku izvajanja razdelili na tri že omenjene segmente, za katere so postavljeni odgovorni vodje podprojektov, tako s strani Taluma, kot s strani zunanjih izvajalcev. Vsi trije podprojekti, Računalniška oprema, Komunikacijska oprema in Aplikativna oprema, so seveda med sabo v tesni povezavi faznega izvajanja, pri čemer je dejansko vse podrejeno terminskemu planu uvedbe programskega paketa Triton. Tudi z vidika angažiranja števila delavcev Taluma je to evidentno, saj je

(Nadaljevanje na 12. strani)

Naš prvi računalnik

(Nadaljevanje z 11. strani)

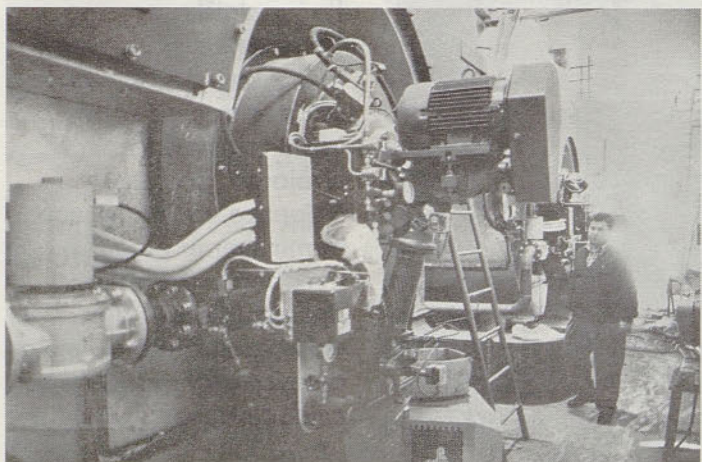
sestavljene že več podprojektnih skupin za uvedbo Triton modulov za področje financ in računovodstva, nabave, prodaje in priprave tehnoloških podatkov za proizvodnjo. Vendar pa ne smemo pozabiti, da sta ravno na začetku ostala dva podprojekta (Računalniška in Komunikacijska oprema) še kako pomembna, pa čeprav se izvajata "neopazno" v Službi za informatiko, v senci uvedbe Tritona.

Kot rečeno, vsi trije podprojekti tečejo usklajeno, zaenkrat brez večjih zastojev in zamud. Kljub skrbnemu

načrtovanju v fazi izdelave projekta, je normalno, da se morajo določene aktivnosti dopolnjevati in spreminjati, vendar dosedanje korekcije ne bodo vplivale na postavljene termine in obseg izvedenih del ter planirana finančna sredstva. Ker se približuje konec leta, naslednje poslovno leto pa bi naj finančno-računovodsko funkcijo že obvladoval Triton z aktivno novo računalniško in komunikacijsko opremo, bomo v naslednjem članku že lahko konkretno opisali potek realizacije 1. faze PPIS.

Boris Gornik

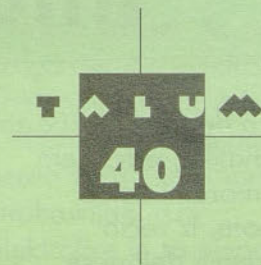
Nova plinska katlovnica

Iz Aluminija 1974. leta

● Nekako jeseni 1947, ko so se še vedno pojavljali glasovi o bandah, smo neke noči slišali streljanje v tovarni. Ker pa je hitro potihnilo, nismo ničesar storili. Drugo jutro je prišel ves ponosen komandir straže k direktorju in je poročal: »Odbili smo sovražni napad na tovarno!« Komandir še ni dobro končal s poročilom, ko zazvoni telefon in se oglasi Udba iz Ptuja — kaj vendar mislimo, da na njih streljamo. Končno smo zadevo pojasnili. Udba je imela tisto noč hajko, a ni o tem obvestila tovarne. Stražarji so videli sence onkraj ceste in ker se na poziv ni nihče oglasil, so začeli streljati. Na srečo so bili tovariši od Udbe toliko prisebni, da so se umaknili. Nihče ni bil ranjen, samo avtomobil od Udbe je dobil par

● Center vsega dogajanja je bil Grad. Tu je bil sedež tovarniške ekonomije. Nekako v letu 1948, bilo je v jeseni, je pritekel k moji ženi ekonom tov. Selan in ji dal dve salami in liter slivovke. Dejal je: »Udba je prišla po mene, ne smejo tega najti pri meni. Ko ga je začudeno vprašala, zakaj, je dejal: »Pridelal sem manj koruze, kakor sem dal v plan!« Ni mu verjela in je šla pogledat, kaj je. Kmalu se je izza Gradu prikazal avtomobil in v njem tov. Kardelj in tov. Stopar, tedanji direktor tovarne. Takoj je bilo jasno, zakaj je vse zastraženo. Moji ženi pa je ostala slivovka, za tiste čase hudo redka stvar.

Ob našem prazniku

Slavimo praznik — deset let obratovanja tovarne. Ob takih pomembnih obletnicah in proslavah je pravzaprav običaj, da razčlenimo prehojeno pot in, ker je minila, je lepa in uspešna ali pa jo olepšamo s spomini na uspehe in dosežke. Ker je ta del v posebnem sestavku že podan, lahko sami presodite, ali je bila ta preteklost res vedno tako lepa in uspešna, da jo je treba kot spomin na tak dan poveljše čiti. Menim, da so spomini, kotršiki, kot že, primeren predmet zgodovine in brez vpliva na bodočnost.

Pred desetimi leti smo na otvoritvenem slavlju ugotovili, da smo dokazali našo sposobnost, graditi moderne tovarne. Takrat smo naši tovarni zaželeli uspešno obratovanje. Ugotovitev današnjega dne pa je, da je končana rekonstrukcija in modernizacija podjetja ter podvojena njena zmogljivost. Sodim, da smo s to modernizacijo dosegli stopnjo, ki zahteva popolno spremembo sistema organizacije dela, tako da delitev dela postane industrijska, kar pomeni njeno postavitev na znanstvene razvojne osnove ob istočasni čvrsti povezanosti z načeli samoupravljanja.

Zato ob tej prelomnici življenja tovarne želim celotnemu kolektivnemu mnogo uspehov v nadaljnjem razvoju.

inž. Franjo Grünfeld

V letošnjem letu smo uspeli prenesti obračun osebnih dohodkov na računalnik. Ta naloga je bila ena najzahtevnejših iz programa AOP in je zahtevala od služb, ki so pri prenosu sodelovale, zlasti pa od ERC-a, precejšen napor.

Ta naloga je dobro rešena, saj zajema avtomatizirano obdelavo podatkov — od dnevnega zajemanja delovnega fonda preko vseh faz obračuna osebnih dohodkov, nadomestil in odtegljajev do izpisa prenosnih nalogov, izdelave rekapitulacije neposredno za SDK in temeljnice kot osnove za knjiženje v finančnem knjigovodstvu.

S tem je navedeno na področju obračuna osebnih dohodkov veliko, zdaleč pa ne še vse.

ČAS, KO SMO USTVARJALI NASELJE

V tem obdobju se je izvršila velika sprememba. Vse staro, neveljavno je bilo treba opustiti ter začeti novo življenje. Gotovo je, da v tem obdobju niso mogli misliti na vse ostale potrebe, ki so jih imeli delavci izven svojega delovnega področja. Morali so poživiti ostalo kulturno dejavnost, ki je bila v naselju Kidričevo nujno potrebna. Delavec je moral opraviti vso potrebno delo v tovarni, po opravljenem delu pa ni imel pravzaprav nobenega kulturnega oziroma športnega razvedrila.

1954-1964

(Nadaljevanje z 9. strani)

projektne sveta... Začetek fizične izgradnje zabeležimo v letu 1986, izgradnja tovarne predpečenih blokov in sestavjalnice anod, razvoj lastne elektrolitske celice s predpečeno anodo se zvrsti do leta 1988, ko 10. februarja štartamo prvo peč v elektrolizi C. Aprila leta 1988 se začne rekonstrukcija elektrolize B in 26. 4. 1988 je uradna otvoritev MPPAI. V letu 1990 se začne postopno izklapljanje elektrolize A.)

29. oktobra 1987 na referendumu sprejmemo novi statut in postanemo enovita delovna organizacija. Tozde zamenjajo delovne enote.

1989 postanemo podjetje, ki se 27. 5. 1992 preimenuje v Talum.

Delavski svet in samoupravni organi opravljajo svojo funkcijo vsa leta, do 15. oktobra 1992, ko so razpuščeni.

Edini organ upravljanja v podjetju je upravni odbor, ki je pooblastil sedanjega direktorja, da še naprej opravlja to funkcijo.

Oktober 1992 — postali smo državni

S sklepom delavskega sveta Taluma o podpisu pogodbe s Skladom za razvoj Slovenije in prenosu družbene

Nalivanje kriolita

lastnine podjetja na Sklad, se je končalo 38-letno obdobje družbene lastnine delavcev TGA.

O poslovni politiki podjetja bo odslej odločalo vodstvo — management in za svoje poslovne poteze

odgovarjalo lastniku. Delavci Taluma so sprejeli ponujeno pravico, ki jo daje novi zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju in izvolili 13 članov sveta delavcev, ki so se prvič sestali 17. 1. 1994.

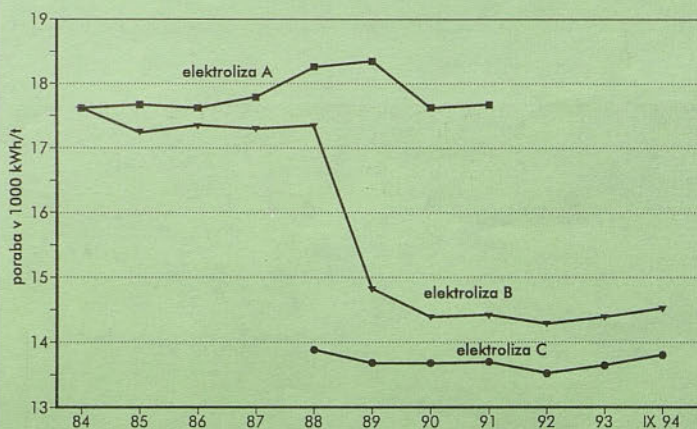
Vera Peklarič

Silos za glinico

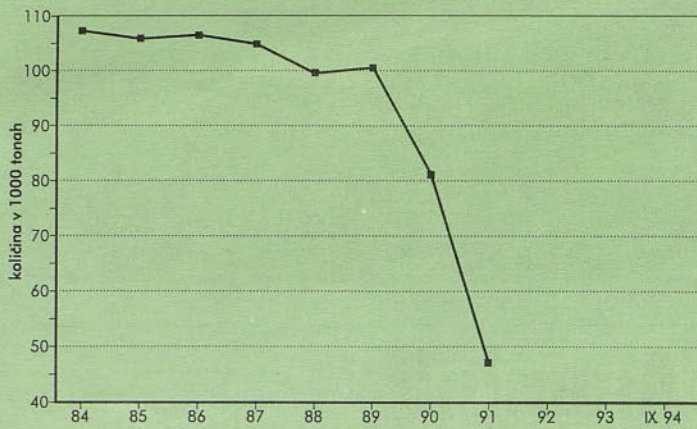
Poraba el. energije na enoto elektrolitskega aluminija

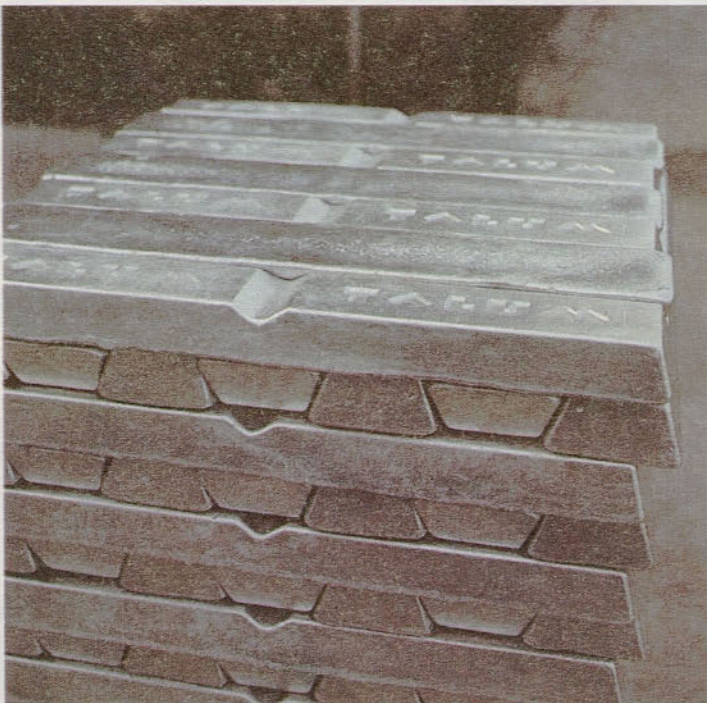
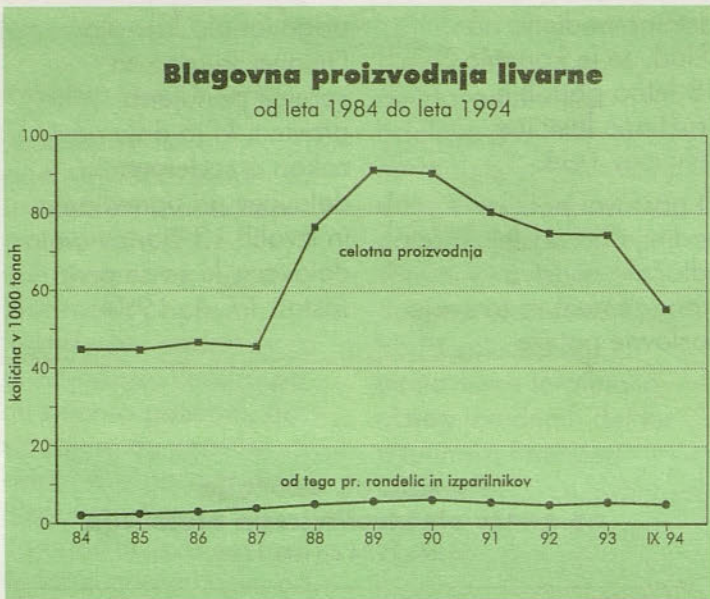
od leta 1984 do leta 1994

Proizvodnja glinice

od leta 1984 do leta 1994

Aluminij

Izdaja družba TALUM, d.o.o. Kidričevo. Ureja Vera Peklar. Fotografija: Stojan Kerbler, dipl. ing. Tisk: PP PC Ptujška tiskarna. Zaposleni v družbi TALUM in v podjetjih v njegovi sestavi ter upokojenci TALUMA dobivajo list brezplačno. Naklada 2730 izvodov. Po mnenju Ministrstva za informiranje, št. 23/209-92, se šteje glasilo s prilogami med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne št. 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov pa stopnji 5%.